

TEZAURUL MONETAR DE LA ȘIMLEU SILVANIEI, SECOLUL XVIII-XIX

EMANOIL PRIPON*

THE MONETARY HOARD OF ȘIMLEU SILVANIEI, 18TH–19TH CENTURY

ABSTRACT: *The monetary treasure (18th–19th century) was discovered in 1979 in a leather bag, in the drained well in the courtyard of the water mill from Șimleu Silvaniei, Sălaj County. Further details of the discovery are missing. The hoard consists of 30 silver coins (exclusively pieces of 20 kreuzers) issued between 1763 and 1840 in Niederösterreich, Hungary, Transylvania, Bohemia and Nuremberg. The coins were minted during the reigns Maria Theresia, Francis I, Joseph II, Francis II and Ferdinand I, in the mints of Vienna, Kremnitz, Baia Mare, Alba Iulia, Prague and Nürnberg, according to the monetary system of the 1753 Convention.*

KEYWORDS: *monetary hoard, Șimleu Silvaniei, 20 kreuzer, mint, double-headed eagle*

REZUMAT: *Tezaurul monetar (secolul XVIII-XIX) a fost descoperit în anul 1979 într-o pungă de piele, în fântâna secată din curtea morii de apă de la Șimleu Silvaniei, județul Sălaj. Alte detalii privind descoperirea lipsesc. Tezaurul este compus din 30 de monede din argint (în exclusivitate piese de 20 de creițari) emise între anii 1763 – 1840 în Niederösterreich, Ungaria, Transilvania, Boemia și Nürnberg. Monedele au fost bătute în timpul suveranilor: Maria Theresia, Francisc I, Iosif II, Francisc II și Ferdinand I, în monetăriile din Viena, Kremnitz, Baia Mare, Alba Iulia, Praga și Nürnberg, după sistemul monetar al Convenției din 1753.*

CUVINTE CHEIE: *tezaur monetar, Șimleu Silvaniei, 20 kreuzer, monetărie, vulturul bicefal*

Tezaurul monetar a fost descoperit la Șimleu Silvaniei, județul Sălaj, în data de 19 august 1979, după secarea fântânii din curtea morii de apă, situate pe malul stâng al râului Crasna. Tezaurul se afla inițial într-o pungă din piele, dar care din păcate nu a fost păstrată de către descoperitor sau descoperitori. În anul 1980 monedele au intrat în posesia lui George Buzdugan (1902–1980), cunoscut colecționar de monede și medalii, secretar general al Societății Numismatice Române în perioada 1953–1980, coautor la volumele *Medalii și plachete românești* (1971) și *Monede și bancnote românești* (1977)¹. Alte detalii în legătură cu descoperirea lipsesc².

Monedele ce compun tezaurul sunt în exclusivitate piese cu valoarea de 20 de creițari din argint, emise în Niederösterreich, Ungaria, Transilvania, Boemia și la Nürnberg.

Lista monedelor este următoarea³:

* Emanoil Pripion, cercetător științific II, Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău, județul Sălaj; emanoilpripion@yahoo.com

¹ Smaranda 1976–1980, pp. 735–736.

² Tezaurul a fost oferit spre vânzare la începutul anului 2020 de către moștenitorii lui George Buzdugan, decedat în anul 1980, la scurt timp după ce a intrat în posesia tezaurului.

³ Pentru identificarea monedelor din componența tezaurului au fost folosite următoarele determinatoare și cataloage: Ludwig Herinek, *Österreichische Münzprägungen von 1740–1969*, Wien, 1970; Lajos Huszár, *Münzkatalog Ungarn: von 1000 bis heute*, München, Battenberg, 1979; *** *Austria Münzkatalog-Münzen ab 1780 mit banknoten ab 1759* (AMK), Wien, 2011.

I. NIEDERÖSTERREICH

MARIA THERESIA (1740–1780)

Viena

20 Kreuzer, 1767Av. **M**(aria)·**THERESIA**·**D**(ei)·**G**(ratia)·**R**(omanorum)· – **IMP**(eratrix)·**HU**(ngariae)·**BO**(hemiae)·**REG**(ina)·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Între al treilea și al patrulea cuvânt două puncte. Bustul împărătesei spre dreapta, într-o coroană de palmier și laur.

Rv. **ARCHID**(ucissa)·**AUST**(riae)·**DUX**· – **BURG**(undiae)·**CO**(mittisa)·**TYR**(oliae)·1767·X

Legendă circulară în cerc de perle. Vulturul bicefal încoronat, poartă pe piept un scut cu armele Austriei. Sub ghearele vulturului, literele **I·C** – **S·K**. (inițialele monetarului și ale supraveghetorului monetăriei). Dedesubt valoarea 20 și coroană de laur și palmier.

Herinek 846.

1. AR ↑ 6,432 g; 28,00 mm. Nr. inv. c.c. 765/2020. Starea de conservare: bună (**Pl. I, nr. 1**).**20 Kreuzer, 1770**Av. **M**(aria)·**THERESIA**·**D**(ei)·**G**(ratia)·**R**(omanorum)· – **IMP**(eratrix)·**HU**(ngariae)·**BO**(hemiae)·**REG**(ina)·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Între al treilea și al patrulea cuvânt două puncte. Bustul împărătesei spre dreapta, într-o coroană de palmier și laur.

Rv. **ARCHID**(ucissa)·**AUST**(riae)·**DUX**· – **BURG**(undiae)·**CO**(mittisa)·**TYR**(oliae)·1770·X

Legendă circulară în cerc de perle. Vulturul bicefal, încoronat, poartă pe piept un scut cu armele Austriei. Sub ghearele vulturului, literele **I·C** – **S·K**. (inițialele monetarului și ale supraveghetorului monetăriei). Dedesubt valoarea 20 și coroană de laur și palmier.

Herinek 851.

2. AR ↑ 6,494 g; 28,00 mm. Nr. inv. c.c. 766/2020. Starea de conservare: bună (**Pl. I, nr. 2**).**20 Kreuzer, 1772**Av. **M**(aria)·**THERESIA**·**D**(ei)·**G**(ratia)·**R**(omanorum)· – **IMP**(eratrix)·**HU**(ngariae)·**BO**(hemiae)·**REG**(ina)·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Bustul împărătesei spre dreapta, într-o coroană de palmier și laur.

Rv. **ARCHID**(ucissa)·**AUST**(riae)·**DUX**· – **BURG**(undiae)·**CO**(mittisa)·**TYR**(oliae)·1772·X

Legendă circulară în cerc de perle. Vulturul bicefal imperial, încoronat, poartă pe piept un scut cu armele Austriei. Sub ghearele vulturului, literele **I·C** – **S·K**. (inițialele monetarului și ale supraveghetorului monetăriei). Dedesubt valoarea 20 și coroană de laur și palmier.

Herinek 851.

3. AR ↑ 6,349 g; 28,00 mm. Nr. inv. c.c. 767/2020. Starea de conservare: bună (**Pl. I, nr. 3**).**20 Kreuzer, 1772**Av. **M**(aria)·**THERESIA**·**D**(ei)·**G**(ratia)·**R**(omanorum)· – **IMP**(eratrix)·**HU**(ngariae)·**BO**(hemiae)·**REG**(ina)·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Între al treilea și al patrulea cuvânt două puncte, între al patrulea și al cincilea cuvânt lipsă punct. Bustul împărătesei spre dreapta, într-o coroană de palmier și laur.

Rv. **ARCHID**(ucissa)·**AUST**(riae)·**DUX**· – **BURG**(undiae)·**CO**(mittisa)·**TYR**(oliae)·1772·X

Legendă circulară în cerc de perle. Vulturul bicefal imperial, încoronat, poartă pe piept un scut cu armele Austriei. Sub ghearele vulturului, literele **I·C** – (s.k.)⁴ (inițialele monetarului și ale supraveghetorului monetăriei). Dedesubt valoarea 20 și coroană de laur și palmier.

⁴ Inițialele supraveghetorului monetăriei sunt ilizibile datorită circulației intense a monedei.

Herinek 851.

4. AR ↑ 6,247 g; 28,00 mm. Nr. inv. c.c. 768/2020. Starea de conservare: bună (Pl. I, nr. 4).

20 Kreuzer, 1777

Av. **M**(aria)·**THERESIA**·**D**(ei)·**G**(ratia)·**R**(omanorum)· – **IMP**(eratrix)·**HU**(ngariae)·

BO(hemiae)·**REG**(ina).

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Bustul împărătesei spre dreapta, într-o coroană de palmier și laur.

Rv. **ARCHID**(ucissa)·**AUST**(riae)·**DUX**· – **BURG**(undiae)·**CO**(mittisa)·**TYR**(oliae)·1777·X

Legendă circulară în cerc de perle. Vulturul bicefal imperial, încoronat, poartă pe piept un scut cu armele Austriei. Sub ghearele vulturului, literele **I·C**· – **F·A**· (inițialele monetarului și ale supraveghetorului monetăriei). Dedesubt valoarea 20 și coroană de laur și palmier.

Herinek 851.

5. AR ↑ 6,442 g; 28, 00 mm. Nr. inv. c.c. 769/2020. Starea de conservare: bună (Pl. I, nr. 5).

IOSIF II (1780–1790)

Viena

20 Kreuzer, 1788

Av. **IOSEPH**(us)·**II**·**D**(ei)·**G**(ratia)·**R**(omanorum)·**I**(mperator)·**S**(emper)·**A**(ugustus)·

– **GERM**(aniae)·**HV**(ngariae)·**BO**(hemiae)·**R**(ex)·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri deschisă. Sub gât, sigla monetăriei **A**.

Rv. **ARCH**(idux)·**AVST**(riae)·**D**(ux)·**BVRG**(undiae)·**LOTH**(aringiae)·**M**(agnus)·**D**(ux)·**HET**(ruriae)·1788·X.

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal imperial încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Austriei și Lorenei. Dedesubt valoarea 20 în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 223.

6. AR ↑ 6,478 g; 27,30 × 26,80 mm. Nr. inv. c.c. 770/2020. Starea de conservare: bună (Pl. I, nr. 6).

FRANCISC II (1792–1835)/*FRANCISC I* (ca împărat al Austriei: 1804–1835)

Viena

20 Kreuzer, 1819

Av. **FRANCISCVS I**·**D**(ei)·**G**(ratia)· – **AVST**(riae)·**IMPERATOR**·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **A**.

Rv. **HVN**(gariae)·**BOH**(emiae)·**LOMB**(ardiae)·**ET VEN**(etiae)· – **GAL**(iciae)·**LOD**(omeriae)·

IL(lyriae)·**REX**·**A**(rchidux)·**A**(ustriae)·1819.

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg-Lorena. Dedesubt valoarea 20 în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 742.

7. AR ↑ 6,601 g; 28,00 × 27,60 mm. Nr. inv. c.c. 782/2020. Starea de conservare: bună (Pl. I, nr. 7).

20 Kreuzer, 1823

Av. **FRANCISCVS I**·**D**(ei)·**G**(ratia)· – **AVST**(riae)·**IMPERATOR**·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **A**.

Rv. **HVN**(gariae)·**BOH**(emiae)·**LOMB**(ardiae)·**ET VEN**(etiae)· – **GAL**(iciae)·**LOD**(omeriae)· **IL**(lyriae)·**REX**·**A**(rchidux)·**A**(ustriae)·1823.

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg-Lorena. Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 742.

8. AR ↑ 6,540 g; 27,20 mm. Nr. inv. c.c. 783/2020. Starea de conservare: bună (**Pl. I, nr. 8**).

20 Kreuzer, 1828

Av. **FRANCISCVS I·D(ei)·G(ratia)· – AVST(riae)·IMPERATOR·**

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **A**.

Rv. **HVN(gariae)·BOH(emiae)·LOMB(ardiae)·ET VEN(etiae)· – GAL(iciae)·LOD(omeriae)·**

IL(lyriae)·REX·A(rchidux)·A(ustriae)·1828·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg-Lorena. Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 742.

9. AR ↑ 6,569 g; 28,00 mm. Nr. inv. c.c. 784/2020. Starea de conservare: bună (**Pl. II, nr. 9**).

20 Kreuzer, 1831

Av. **FRANCISCVS I·D(ei)·G(ratia)· – AVST(riae)·IMPERATOR·**

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, cu panglicile fluturând. Sub gât, sigla monetăriei **A**. Muchie zimțată.

Rv. **HVN(gariae)·BOH(emiae)·LOMB(ardiae)·ET VEN(etiae)· GAL(iciae)·LOD(omeriae)·**

IL(lyriae)·REX·A(rchidux)·A(ustriae)·1831·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg-Lorena. Dedesubt valoarea **20**.

Herinek 800.

10. AR ↑ 6,639 g; 26,00 mm. Nr. inv. c.c. 785/2020 . Starea de conservare: foarte bună (**Pl. II, nr. 10**).

20 Kreuzer, 1832

Av. **FRANCISCVS I·D(ei)·G(ratia)· – AVST(riae)·IMPERATOR·**

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, cu panglicile fluturând. Sub gât, sigla monetăriei **A**. Muchie zimțată.

Rv. **HVN(gariae)·BOH(emiae)·LOMB(ardiae)·ET VEN(etiae)· GAL(iciae)·LOD(omeriae)·**

IL(lyriae)·REX·A(rchidux)·A(ustriae)·1832·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg-Lorena. Dedesubt valoarea **20**.

Herinek 801.

11. AR ↑ 6,605 g; 26,00 mm. Nr. inv. c.c. 786/2020. Starea de conservare: foarte bună (**Pl. II, nr. 11**).

20 Kreuzer, 1832

Av. **FRANCISCVS I·D(ei)·G(ratia)· – AVST(riae)·IMPERATOR·**

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, cu panglicile fluturând. Sub gât, sigla monetăriei **A**. Muchie zimțată.

Rv. **HVN(gariae)·BOH(emiae)·LOMB(ardiae)·ET VEN(etiae)· GAL(iciae)·LOD(omeriae)·**

IL(lyriae)·REX·A(rchidux)·A(ustriae)·1832·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg-Lorena. Dedesubt valoarea **20**.

Herinek 801.

12. AR ↑ 6,537 g; 26,00 mm. Nr. inv. c.c. 787/2020. Starea de conservare: bună (**Pl. II, nr. 12**).

FERDINAND I / FERDINAND V (1835–1848)

Viena

20 Kreuzer, 1840Av. **FERD**(inandus)·I·D(ei)·G(ratia)·AVSTR(iae)·IMP(erator)·HVNG(ariae)·BOH(emiae)·R(ex)·H(ujus)·N(ominis)·V(Quintus)·Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta. Sub gât, sigla monetăriei **A**. Muchie zimțată.Rv. **REX·LOMB**(ardiae)·ET·VEN(etiae)·DALM(atiae)·GAL(iciae)·LOD(omeriae)·**ILL**(yriae)·A(rchidux)·A(ustriae)·**1840**.

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg-Lorena. Dedesubt valoarea 20.

Herinek 230.

13. AR ↑ 6,616 g; 27, 00 mm. Nr. inv. c.c. 794/2020. Starea de conservare: foarte bună (**Pl. II, nr. 13**).**II. UNGARIA****1.***MARIA THERESIA (1740–1780)*

Kremnica

20 Kreuzer, 1763Av. **M**(aria)·THERESIA·D(ei)·**G**(ratia)·R(omanorum)· – IMP(eratrix)·GE(rmaniae)·**HU**(ngariae)·BO(hemiae)·REG(ina)·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Între al treilea și al patrulea cuvânt două puncte. Bustul împărătesei spre dreapta, încadrat de o ramură de palmier în stânga și o ramură de laur în dreapta.

Rv. **PATRONA·REGNI· – HUNGARIAE· 1763·X** (ultimele două litere în ligatură).Legenda în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Madona într-o coroană radiată, cu pruncul Isus în partea stângă. Lateral stânga-dreapta, ramură de laur și palmier; pe soclu cifra 20 și în partea de jos marcasele monetăriei: **K – B**.

Herinek 969; Huszár 1699.

14. AR ↑ 6,408 g; 27,00 mm. Nr. inv. c.c. 772/2020 . Starea de conservare: bună (**Pl. II, nr. 14**).*FRANCISC I (1745–1765)*

Kremnica

20 Kreuzer, 1765 (= 1780), emisiune postumăAv. **FRANC**(iscus)·D(ei)·**G**(ratia)·R(omanorum)·IMP(erator)·S(emper)·A(ugustus)·**GE**(rmaniae)·**IER**(osolymae)·REX·LO(tharingiae)·B(ohemiae)·M(agnus)·H(ungariae)·D(ux)·Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt un punct. Între al doilea și al treilea cuvânt două puncte. Bust laureat spre dreapta, încadrat de o coroană de lauri. Sub bust, sigla monetăriei **B** și litera corespunzătoare anului emisiunii **P**.Rv. **IN TE DOMINE – SPERAVI 1765 X**Legendă circulară în cerc de perle. Vulturul bicefal imperial ținând sabia și globul cruciger, purtând pe piept un scut cu armele Lorenei și Toscanei, așezat pe un soclu cu cifra 20. În partea de jos, stânga-dreapta inițialele **S.K. – P.D.**

Herinek 342; Huszár 1799.

15. AR ↑ 5,887 g; 27,04 mm. Nr. inv. c.c. 771/2020. Starea de conservare: relativ bună (**Pl. II, nr. 15**).*IOSIF II (coregent 1765–1780)*

Kremnica

20 Kreuzer, 1775

Av. **IOSEPH(us)**·II·D(ei)·**G(ratia)**·R(omanorum)·I(mperator)·S(emper)·A(ugustus)·**GE(rmaniae)**·**REX**·A(rchidux)·A(ustriae)·LO(domeriae)·&·M(agnus)·H(etruriae)·D(ux).

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Între al treilea și al patrulea cuvânt două puncte. Bust laureat, spre dreapta, cu capul de leu pe umăr, într-o coroană de lauri. Sub bust, sigla monetăriei **B**.

Rv. **VIRTUTE ET – EXEMPLO 1775·X**

Legendă circulară în cerc de perle. După milesim un punct. Vulturul bicefal imperial încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Austriei și Lorenei. De-o parte și de alta siglele **S.K. – P.D.** (inițialele monetarului și ale supraveghetorului monetăriei). Dedesubt valoarea 20 în cartuș, încadrată de o coroană de laur și palmier.

Herinek 204; Huszár 1841.

16. AR ↑ 6,486 g; 27,00 mm. Nr. inv. c.c. 773/2020. Starea de conservare: bună (**Pl. II, nr. 16**).

FRANCISC II (1792–1835)

Kremnica

20 Kreuzer, 1804

Av. **FRANC(iscus)**·II·D(ei)·**G(ratia)**·R(omanorum)·I(mperator)·S(emper)·A(ugustus)·
– **GERM(aniae)**·HV(ngariae)·BO(hemiae)·R(ex)·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **B**.

Rv. **ARCH(idux)**·**AVST(riae)**·**D(ux)**·**BVRG(undiae)**·**LOTH(aringiae)**·M(agnus)·D(ux)·
HET(ruriae)·1804·X.

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal imperial încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Austriei și Lorenei. Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 640; Huszár 1964.

17. AR ↑ 6,536 g; 28,00 × 27,30 mm. Nr. inv. c.c. 778/2020. Starea de conservare: bună. (**Pl. III, nr. 17**).

FRANCISC II (1792–1835)/*FRANCISC I* (ca împărat al Austriei: 1804–1835)

Kremnica

20 Kreuzer, 1830

Av. **FRANCISCVS I**·D(ei)·**G(ratia)**· – **AVST(riae)**·IMPERATOR.

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **B**.

Rv. **HVN(gariae)**·BOH(emiae)·LOMB(ardiae)·ET VEN(etiae)· – **GAL(iciae)**·
LOD(omeriae)·

IL(lyriae)·**REX**·A(rchidux)·A(ustriae)·1830.

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg-Lorena. Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 793; Huszár 1979.

18. AR ↑ 6,474 g; 27,90 × 27,20 mm. Nr. inv. c.c. 788/2020. Starea de conservare: relativ bună (**Pl. III, nr. 18**).

20 Kreuzer, 1835

Av. **FRANCISCVS I**·D(ei)·**G(ratia)**· – **AVST(riae)**·IMPERATOR.

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, cu panglicile fluturând. Sub gât, sigla monetăriei **B**. Muchie zimțată.

Rv. **HVN(gariae)**·BOH(emiae)·LOMB(ardiae)·ET **VEN(etiae)**·**GAL(iciae)**·**LOD(omeriae)**·
IL(lyriae)·**REX**·A(rchidux)·A(ustriae)·1835.

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg-Lorena. Dedesubt valoarea **20**.

Herinek 808; Huszár 1982.

19. AR ↑ 6,446 g; 26,00 mm. Nr. inv. c.c. 789/2020. Starea de conservare: relativ bună (**Pl. III, nr. 19**).

2.

IOSIF II (coregent 1765–1780)

Baia Mare

20 Kreuzer, 1778

Av. **IOSEPH(us)·II·D(ei)·G(ratia)·R(omanorum)·I(mperator)·S(emper)·A(ugustus)**·

– **GE(rmaniae)·REX·A(rchidux)·A(ustriae)·LO(domeriae)·& M(agnus)·H(etruriae)·D(ux)**·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Între al treilea și al patrulea cuvânt două puncte. Bust laureat, spre dreapta, cu capul de leu pe umăr, într-o coroană de lauri. Sub bust, sigla monetăriei **G**.

Rv. **VIRTUTE ET – EXEMPLO 1778·X**·

Legendă circulară în cerc de perle. După milesim un

punct. Vulturul bicefal imperial încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Austriei și Lorenei. Penele cozii divid siglele **IB – IV** (inițialele monetarului și ale supraveghetorului monetăriei). Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană de laur și palmier.

Herinek 162. Huszár 1844.

20. AR ↑ 6,455 g; 28,00 × 28,6 mm. Nr. inv. c.c. 774/2020. Starea de conservare: bună (**Pl. III, nr. 20**).

IOSIF II (1780–1790)

Baia Mare

20 Kreuzer, 1786

Av. **IOSEPH(us)·II·D(ei)·G(ratia)·R(omanorum)·I(mperator)·S(emper)·A(ugustus)**·

– **GERM(aniae)·HV(ngariae)·BO(hemiae)·R(ex)**·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **G**.

Rv. **ARCH(idux)·AVST(riae)·D(ux)·BVRG(undiae)·LOTH(aringiae)·M(agnus)·D(ux)·**

HET(ruriae)·1786·X·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal imperial încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Austriei și Lorenei. Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 270; Huszár 1882.

21. AR ↑ 6,491 g; 27,80 mm. Nr. inv. c.c. 775/2020. Starea de conservare: bună (**Pl. III, nr. 21**).

FRANCISC II (1792–1835)/*FRANCISC I* (ca împărat al Austriei: 1804–1835)

Baia Mare

20 Kreuzer, 1809

Av. **FRANCISCVS I·D(ei)·G(ratia)· – AVST(riae)·IMPERATOR**·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **G**.

Rv. **HVN(gariae)·BOH(emiae)·GAL(iciae)·REX·A(rchidux)·A(ustriae)·**

– **D(ux)·LO(domeriae)·SAL(isburgiae)·WIRC(burgiae)·1809**·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal imperial încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg, Austriei și Lorenei. Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 713; Huszár 1972.

22. AR ↑ 6,459 g; 27,00 mm. Nr. inv. c.c. 790/2020. Starea de conservare: relativ bună (**Pl. III, nr. 22**).

III. TRANSILVANIA

FRANCISC II (1792–1835)/FRANCISC I (ca împărat al Austriei: 1804–1835)

Alba Iulia

20 Kreuzer, 1824

Av. **FRANCISCVS I·D**(ei)·G(ratia)· – **AVST**(riai)·IMPERATOR·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **E**.

Rv. **HVN**(gariae)·BOH(emiae)·LOMB(ardiae)·ET VEN(etiae)·**GAL**(iciae)·LOD(omeriae)·

IL(lyriai)·REX·A(rchidux)·A(ustriai)·1824·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg-Lorena. Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 766; Huszár 1977.

23. AR ↑ 6,389 g; 27,50 × 27,00 mm. Nr. inv. c.c. 791/2020. Starea de conservare: relativ bună (**Pl. III, nr. 23**).

IV. BOEMIA

IOSIF II (coregent 1765–1780)

Praga

20 Kreuzer, 1767

Av. **IOSEPH**(us)·II·D(ei)·**G**(ratia)·R(omanorum)·I(mperator)·S(emper)·A(ugustus)·

– **GE**(ermaniae)·REX·A(rchidux)·A(ustriai)·LO(domeriae)·& M(agnus)·H(etruriae)·D(ux)·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Între al treilea și al patrulea cuvânt două puncte. Bust laureat, spre dreapta, cu capul de leu pe umăr, într-o coroană de lauri. Sub bust, sigla monetăriei **C**.

Rv. **VIRTUTE ET – EXEMPLO·1767·X**

Legendă circulară în cerc de perle. Milesimul încadrat de două puncte. Vulturul bicefal imperial încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Austriei și Lorenei. Penele cozii divid siglele **Ev S** – **A·S** (inițialele monetarului și ale supraveghetorului monetăriei). Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană de laur și palmier.

Herinek 162.

24. AR ↑ 6,488 g; 27,50 × 27,00 mm. Nr. inv. c.c. 776/2020. Starea de conservare: bună (**Pl. III, nr. 24**).

FRANCISC II (1792–1835)

Praga

20 Kreuzer, 1802

Av. **FRANC**(iscus)·II·D(ei)·G(ratia)·R(omanorum)·I(mperator)·S(emper)·A(ugustus)·

– **GERM**(aniae)·HV(ngariae)·BO(hemiae)·R(ex)·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **C**.

Rv. **ARCH**(idux)·AVST(riai)·D(ux)·BVRG(undiae)·LOTH(aringiae)·M(agnus)·D(ux)·

HET(ruriae)·1802·X·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal imperial încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Austriei și Lorenei. Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 644.

25. AR ↑ 6,333 g; 28,00 × 27,00 mm. Nr. inv. c.c. 779/2020. Starea de conservare: relativ bună (**Pl. IV, nr. 25**).

20 Kreuzer, 1804

Av. **FRANC**(iscus)·II·D(ei)·G(ratia)·R(omanorum)·I(mperator)·S(emper)·A(ugustus)·
– **GERM**(aniae)·HV(ngariae)·BO(hemiae)·R(ex)·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **C**.

Rv. **ARCH**(idux)·AVST(riai)·D(ux)·BVRG(undiae)·LOTH(aringiae)·M(agnus)·D(ux)·
HET(ruriae)·1804·X·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal imperial încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Austriei și Lorenei. Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 646.

26. AR ↑ 6,569 g; 26,40 mm. Nr. inv. c.c. 780/2020. Starea de conservare: bună (**Pl. IV, nr. 26**).

20 Kreuzer, 1806

Av. **FRANC**(iscus)·II·D(ei)·G(ratia)·R(omanorum)·
– **ET·HAER**(editarius)·AVST(riai)·I(mperator)·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **C**.

Rv. **GER**(maniae)·HVN(gariae)·BOH(emiae)·REX·A(rchidux)·A(ustriai)·D(ux)·
LOTH(aringiae)·VEN(etiae)·SAL(isburgiae)·1806·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal imperial încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept scutul Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană. Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 685.

27. AR ↑ 6,562 g; 27,40 × 27,00 mm. Nr. inv. c.c. 781/2020. Starea de conservare: bună. (**Pl. IV, nr. 27**).

FRANCISC II (1792–1835)/FRANCISC I (ca împărat al Austriei: 1804–1835)

Praga

20 Kreuzer, 1830

Av. **FRANCISCVS I**·D(ei)·G(ratia)· – **AVST**(riai)·IMPERATOR·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **C**.

Rv. **HVN**(gariae)·BOH(emiae)·LOMB(ardiae)·ET VEN(etiae)· – **GAL**(iciae)·LOD(omeriae)·
IL(lyriai)·REX·A(rchidux)·A(ustriai)·1830·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg-Lorena. Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 794.

28. AR ↑ 6, 678 g; 27,20 mm. Nr. inv. c.c. 792/2020. Starea de conservare: foarte bună. (**Pl. IV, nr. 28**).

20 Kreuzer, 1830

Av. **FRANCISCVS I**·D(ei)·G(ratia)· – **AVST**(riai)·IMPERATOR·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Cap laureat, spre dreapta, într-o coroană de lauri. Sub gât, sigla monetăriei **C**.

Rv. **HVN**(gariae)·BOH(emiae)·LOMB(ardiae)·ET VEN(etiae)· – **GAL**(iciae)·LOD(omeriae)·
IL(lyriai)·REX·A(rchidux)·A(ustriai)·1830·

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt câte un punct. Vulturul bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Casei de Habsburg-Lorena. Dedesubt valoarea **20** în cartuș, încadrată de o coroană deschisă de laur și palmier.

Herinek 297 (p. 229).

29. AR ↑ 6,654 g; 27,40 × 26,70 mm. Nr. inv. c.c. 793/2020. Starea de conservare: bună. (**Pl. IV, nr. 29**).

V. NÜRNBERG

IOSIF II (coregent 1765–1780)

Nürnberg

20 Kreuzer, 1766

Av. **IOSEPHUS ILD**(ei).**G**(ratia). – **ROM**(anorum).**IMP**(erator).**SEMP**(er).**AVG**(ustus).

Legendă circulară în cerc de perle. După fiecare cuvânt un punct. Vulturul imperial bicefal încoronat, ținând sabia și globul cruciger, poartă pe piept un scut cu armele Austriei și Lorenei. Sub scut o cruce de Malta. În jurul scutului ordinul lănei de aur.

Rv. **MONETA NOVA REIPVBL**(ica).**NORIMBERGENSIS** – **1766**

Legendă circulară în cerc de perle. După al treilea cuvânt, un punct. Armele orașului Nürnberg (jumătatea din stânga a unui vultur și benzi oblice din stânga sus spre dreapta), într-un scut cu ornamente baroce, încadrat de o ramură de laur în stânga și o ramură de palmier în dreapta. Deasupra lor o coroană de turnuri. Sub scut un postament cu cifra **20**. De-o parte și de alta a postamentului, literele **S** – **R** (inițialele supraveghetorului monetăriei și ale gravorului).

Kellner 360.

30. AR ↑ 6,390 g; 27,00 mm. Nr. inv. c.c. 777/2020. Starea de conservare: bună. (**Pl. IV, nr. 30**).

După cum reiese din lista monedelor, tezaurul este compus în întregime din piese cu valoarea de 20 de creițari. Acestea sunt emise după sistemul monetar al Convenției, adoptat de Austria în anul 1750, în urma renunțării la sistemul monetar de la Leipzig în anul 1747. Sistemul monetar al Convenției își trage numele de la înțelegerea (convenția) încheiată în septembrie 1753 între Austria și Bavaria, la care vor adera în anul 1754 și zona franconă a Germaniei, orașul liber Nürnberg și ducatul Württemberg. Până în anul 1763 au aderat la acest sistem monetar și statele germane din sudul și restul teritoriului german, electorii de Saxa și principii saxoni, cu excepția Prusiei⁵. Simbolul „X”, redat pe revers, după milesim, indică faptul că respectiva monedă a fost emisă conform prevederilor Convenției monetare semnate în anul 1753.

Moneda de bază a acestui sistem monetar este reprezentată de piesele de un gulden și doi guldeni (*Konventionstaler* sau *Speciestaler*), precum și din piese de 20 și 10 creițari. Moneda de 20 de creițari are valoarea unei treimi de gulden (1/3 guldeni). Conform prevederilor Convenției, dintr-o marcă de argint trebuia să se emită 42 de monede cu valoarea de 20 de creițari, cu greutatea de 6,68 grame fiecare și un titlu al argintului de nouă loți și șase grăunțe (583/1000)⁶.

Primele 13 piese descrise în catalogul descoperirii sunt emise în monetăria de la Viena. Inițialele **I C** de pe reversul pieselor numerotate de la unu la cinci, emise în timpul împărătesei Mariei Theresia, reprezintă prescurtarea numelui monetarului Johann August von Cromberg, iar literele **S K** și **F A** sunt inițialele supraveghetorilor monetăriei vieneze, Sigmund Klemmer și Franz Aicherau, care au activat aici în perioada 1774–1780⁷.

Pe aversul piesei numărul șase și în continuare până la piesa cu numărul de catalog 13, apare sub gâtul suveranului litera **A**, ceea ce indică tot monetăria de la Viena. Odată cu ridicarea lui Iosif al II-lea la rangul de coregent (23 septembrie 1765), monetăriile din Imperiu își marchează emisiunile cu litere. Astfel, litera **A** revine monetăriei de la Viena, litera **B** celei de la Kremnitz/Kremnica, litera **C** monetăriei din Praga, litera **D** monetăriei Graz (din 1766 până în 1772 și mai apoi Salzburg, din 1806 până în 1809),

⁵ Chirilă, Gudea, Lazăr, Zrinyi 1980, pp. 145–146.

⁶ Huszár 1979, p. 17.

⁷ Herinek 1970, p. 13.

litera **E** devine marcajul monetăriei din Alba Iulia, litera **F** a monetăriei din Hall, litera **G** corespunde monetăriei din Baia Mare iar litera **M** devine simbolul monetăriei din Milano (Lombardia), conform unei ordonanțe emise la data 9 septembrie 1766⁸.

Practic, mai bine de o treime dintre monedele tezaurului (13 la număr), au fost emise în monetăria de la Viena, după cum urmează: cinci în timpul domniei Mariei Theresia (1740–1780), o piesă în timpul lui Iosif al II-lea (1780–1790), șase piese în timpul lui Francisc II (1792–1835) și o monedă în timpul domniei lui Ferdinand I (1835–1848), cea care de fapt și încheie seria emisiunilor monetare prezente în tezaur (1840).

Piesa cu numărul 14 a fost emisă în monetăria de la Kremnica în anul 1763 în timpul domniei Mariei Theresia. Moneda poartă încă siglele tradiționale ale monetăriei: **K – B** (Kremnitz – Bergstadt/Körmöcz – Bányá)⁹. Piesa cu numărul 15 în catalog este emisă tot la Kremnica în numele lui Francisc I (Franz Stephan von Lothringen), soțul Mariei Theresia. Reversul poartă siglele **S K – P D**, ce reprezintă inițialele monetarului Sigmund A. Klemmer și ale supraveghetorului Paschal von Damiani¹⁰. Moneda poartă pe avers litera **B**, sigla monetăriei din Kremnica, așa cum s-a arătat deja, însă împreună cu litera **P**, care de fapt indică anul emisiunii reale a monedei, care nu este identic cu cel înscris pe revers (1765).

După moartea lui Francisc I, Maria Theresia dispune emiterea de monede postume cu numele soțului său (Ordonanța din 21 iulie 1766)¹¹. Aceste emisiuni poartă pe revers anul 1765 (ultimul an de viață al lui Francisc I), însă pentru determinarea anului real de emitere, alături de sigla monetăriei de pe avers s-a adăugat, în ordine alfabetică, o literă corespunzătoare fiecărui an scurs de la moartea soțului său. La Kremnica spre exemplu, monedele cu inițiala **B** însoțite de literele de la **A** la **P**, au fost emise între anii 1766 și 1780 (**BA** = 1766, **BB** = 1767, **BC** = 1768, **BD** = 1769, **BE** = 1770, **BF** = 1771, **BG** = 1772, **BH** = 1773, **BI** = 1774, **BK** = 1775, **BL** = 1776, **BM** = 1777, **BN** = 1778, **BO** = 1779 și **BP** = 1780)¹². Monetăria de la Kremnica a fost singura care a emis o serie completă de monede postume cu valoarea nominală de 20 de creițari în numele lui Francisc I, din 1766 până în 1780, anul decesului Mariei Theresia. Celelalte monetării au emis sporadic, doar pentru unul, până la cinci ani, monede postume cu portretul și legenda lui Francisc I de Lotharingia, soțul Mariei Theresia.

Monetăria din Viena a emis doar o singură monedă postumă cu valoarea de 20 de creițari (în 1773)¹³ și la fel monetăria din Alba Iulia (în 1766)¹⁴. Monetăria din Graz a avut două emisiuni postume (1766, 1767)¹⁵, la fel și monetăria din Praga (1766, 1767)¹⁶, pe când monetăria din Hall (Tirol) a avut trei emisiuni postume (1766, 1767, 1768)¹⁷ iar monetăria din Baia Mare cinci (1766, 1767, 1768, 1769, 1770)¹⁸. Există de asemenea emisiuni postume sporadice și pentru alte valori monetare din argint, precum cea de XVII creițari de la Baia Mare (1766)¹⁹, cele de 10 creițari de la Graz (1766)²⁰ și Kremnitz (1766, 1767, 1769)²¹ sau cele de trei creițari de la Kremnica (1768–1773)²² și chiar o emisiune monetară

⁸ Herinek 1970, p. 130.

⁹ Huszár 1979, p. 258.

¹⁰ Herinek 1970, p. 13; Huszár 1979, p. 272.

¹¹ Herinek 1970, p. 101.

¹² Herinek 1970, p. 114.

¹³ Herinek 1970, p. 112.

¹⁴ Herinek 1970, p. 113.

¹⁵ Herinek 1970, p. 112.

¹⁶ Herinek 1970, p. 113.

¹⁷ Herinek 1970, p. 113.

¹⁸ Herinek 1970, p. 115.

¹⁹ Herinek 1970, p. 117.

²⁰ Herinek 1970, p. 119.

²¹ Herinek 1970, p. 120.

²² Herinek 1970, p. 124.

din cupru cu valoarea de un creițar, emisă în anul 1769 în monetăria din Hall²³. La acestea se adaugă evident, emisiunile monetare postume reprezentate de ducați (monede din aur), piese bătute de monetăria de la Viena (care va emite anual din 1767 până în 1780)²⁴ și monetăria de la Baia Mare (1767)²⁵.

Conform celor arătate mai sus, piesa cu numărul 15 din tezaurul de la Șimleu Silvaniei (cu sigla **BP** pe avers), a fost emisă în monetăria de la Kremnica în anul 1780, chiar dacă pe revers poartă milesimul 1765.

Piesa cu numărul 16 a fost emisă la Kremnica în timpul lui Iosif al II-lea (în calitate de coregent), așa cum sugerează inițialele monetarului Sigmund A. Klemmer și ale supraveghetorului monetăriei, Paschal von Damiani (**S K – P D**). Piesele numărul 17–19, au fost emise tot la Kremnitz, însă poartă pe avers doar sigla monetăriei (**B**)²⁶, fiind emise în numele lui Francisc al II-lea (1792–1835) ca împărat al Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană (până în 1806) și împărat al Austriei (din 1804)²⁷.

Piesele numărul 20 – 22 au fost emise în monetăria de la Baia Mare. Monetăria de la Baia Mare a fost înființată în timpul lui Carol Robert de Anjou (1308–1342)²⁸, fiind intens disputată după 1526, între regii maghiari, apoi principii Transilvaniei și Habsburgi²⁹. Aici s-a emis monedă până la începutul celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea (1851)³⁰. Inițialele **I B – I V** de pe reversul monedei cu numărul 20, emisă în timpul coregenței lui Iosif al II-lea, reprezintă numele monetarului Josef Brunner și ale supraveghetorului Josef Vischer³¹. Celelalte două monede emise aici au pe avers litera **G** (sigla monetăriei), fiind emise de Iosif al II-lea în calitate de împărat³² și Francisc al II-lea (sub denumirea de Francisc I, ca împărat al Austriei)³³.

Moneda cu numărul 23 a fost emisă în Transilvania la monetăria din Alba Iulia³⁴, așa cum indică prezența literei **E**³⁵ sub gâtul emitentului (Francisc I, împărat al Austriei).

Piesele numărul 24 – 29 au fost emise în Boemia, la monetăria din Praga. Prima piesă din seria celor emise la Praga identificată în tezaurul de la Șimleu Silvaniei, prezintă pe avers litera **C** (sigla monetăriei)³⁶ și bustul lui Iosif al II-lea în calitate de coregent, iar pe revers inițialele **Ev S – A S**, ce reprezintă numele monetarului Paul Erdmann von Schwingerschuh și ale supraveghetorului Anton Stehr³⁷. Următoarele cinci monede emise la Praga în numele suveranului Francisc al II-lea au pe avers simbolul deja consacrat al monetăriei (litera **C**)³⁸ și oferă o imagine a profundelor schimbări geo-politice survenite în Europa primilor ani ai secolului al XIX-lea. De pildă, monedele numărul 25 și 26, emise în 1802 și 1804, conțin pe avers titulatura lui Francisc al II-lea (1792–1835) în calitate de suveran al Imperiului Roman de Națiune Germană, moneda numărul 27, emisă în anul 1806, conține pe avers titulatura de împărat ereditar al Austriei, iar monedele numărul 28 și 29 conțin titulatura de împărat al Austriei³⁹.

²³ Herinek 1970, p. 128.

²⁴ Herinek 1970, p. 102.

²⁵ Herinek 1970, p. 104.

²⁶ Herinek 1970, p. 130.

²⁷ AMK 2011, p. 35.

²⁸ Huszár 1979, p. 24.

²⁹ Butnariu 1994, p. 97.

³⁰ AMK 2011, pp. 68–69.

³¹ Herinek 1970, p. 14.

³² Herinek 1970, p. 147.

³³ Herinek 1970, p. 186.

³⁴ Wollmann 2012, pp. 17–65.

³⁵ Herinek 1970, p. 186.

³⁶ Herinek 1970, pp. 130.

³⁷ Herinek 1970, pp. 13, 140.

³⁸ Herinek 1970, p. 186.

³⁹ Francisc al II-lea (1792–1835) a fost ultimul împărat al Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană (1792–1806) sub numele de Franciscus II/Franz II (titlu la care renunță în 6 august 1806) și primul împărat al Imperiului Austriac (la 14 august 1804 se declară împărat ereditar al Austriei), sub numele de Franciscus I sau Franz I. Mai târziu, în urma

De fapt, Ludwig Herinek a identificat nouă perioade distincte de emisiuni monetare din timpul domniei lui Francisc al II-lea (Franz II)⁴⁰, iar emisiunile de 20 de creițari din aceeași perioadă numără nu mai puțin de nouă tipuri monetare⁴¹.

Piesa cu numărul 30 este emisă la Nürnberg, în timpul coregenței lui Iosif al II-lea. Orașul Nürnberg are dreptul de a bate monedă proprie încă din anul 1062⁴². În anul 1754 orașul aderă la Convenția monetară dintre Austria și Bavaria și va emite monedă în acest sistem până în anul 1807⁴³. Literele **S – R**, de pe reversul monedei, indică inițialele supraveghetorului monetăriei de la Nürnberg din perioada 1760–1779, Sigmund Scholz și ale monetarului Georg Nikolaus Riedner din perioada 1764–1793⁴⁴.

Tezaurul de la Șimleu Silvaniei, format din 30 de monede, în exclusivitate piese din argint de 20 de creițari sau 1/3 gulden, acoperă o perioadă de emisiune monetară de aproape 80 de ani, din 1763 până în 1840. Chiar dacă nu sunt piese cu valoare mare în epocă, așa cum sunt guldenii și talerii, monedele de 20 de creițari sunt teaurizate, datorită faptului că sunt emise la deplina lor valoare (adică au în compoziție cantitatea de argint corespunzătoare nominalului indicat pe revers)⁴⁵.

Seria de monede cu valoarea de 20 de creițari, emise în sistemul Convenției încheiate în septembrie 1753 între Austria și Bavaria, la care vor adera în anul 1754 și zona franconă a Germaniei, orașul liber Nürnberg, ducatul Württemberg, iar până în anul 1763 și statele germane din sudul și restul teritoriului german, electorii de Saxa și principii saxoni, a continuat fără întrerupere și după 1840 (anul ultimei emisiuni din tezaurul de la Șimleu Silvaniei), până în anul de grație 1848⁴⁶.

Monedele din tezaurul de la Șimleu Silvaniei au fost emise în Imperiul Habsburgic (Niederösterreich, Ungaria, Transilvania, Boemia) și orașul liber Nürnberg, în șase monetării: Viena, Kremnica, Baia Mare, Praga, Alba Iulia și Nürnberg. Faptul că o piesă emisă la Nürnberg circulă până în teritoriile cele mai îndepărtate ale Imperiului, nu trebuie să surprindă pe nimeni, deoarece, așa cum s-a afirmat deja, piesa este emisă după același sistem în care au fost emise și monedele austriece contemporane.

Tezaurele cu monede de 20 de creițari descoperite până acum în România sunt foarte puține, comparativ cu cantitatea mare de monedă de acest tip aflată în circulație în secolele XVIII-XIX în Transilvania, dar și în Principatele Române. Prin Regulamentul Organic s-a stabilit ca *ducatul olandez* din aur și *sfanțul austriac* din argint sau *sfanțigul* austriac (în germană *zwanziger*, adică moneda de 20 de creițari), să reprezinte etaloane monetare în Țara Românească și Moldova⁴⁷, acestea fiind singurele monede primite la plata impozitelor de către visteria statului⁴⁸.

Valoare totală a acestui tezaur era relativ modestă în epocă: 600 de creițari sau echivalentul a 10 guldeni sau cinci taleri. În București spre exemplu, în anul 1841 un porc se vindea cu 63 de lei⁴⁹. Un sfanț, adică 20 de creițari, erau echivalentul a 2,10 lei⁵⁰. Așadar, cu suma de 600 de creițari se putea cumpăra un porc sau trei care de lemne, ori se putea plătit salariul unui băiat de prăvălie pe șase luni de zile⁵¹.

Congresului de la Viena (1814–1815), Austria reintră în posesia Lombardiei, Venetiei și Dalmației, ceea ce-i va asigura ieșire la Marea Mediterană. Titlul de rege al Lombardiei, Venetiei și Dalmației etc., de pe reversul ultimelor emisiuni monetare din tezaurul de la Șimleu Silvaniei, reflectă noile realități geo-politice europene.

⁴⁰ Herinek 1970, p. 187

⁴¹ AMK 2011, pp. 40–42.

⁴² Chirilă, Gudea, Lazăr, Zrinyi 1980, p. 147.

⁴³ Kellner 1956, p. 219.

⁴⁴ Kellner 1956, p. 242.

⁴⁵ Chirilă, Gudea, Lazăr, Zrinyi 1980, p. 148.

⁴⁶ AMK 2011, p. 61.

⁴⁷ Iliescu 1970, p. 51.

⁴⁸ Iliescu 1970, p. 53.

⁴⁹ Ene 2002, p. 109.

⁵⁰ Ene 2002, p. 107.

⁵¹ Ene 2002, pp. 108–109.

Tezaurul de la Șimleu Silvaniei prezintă analogii în ceea ce privește compoziția și datarea, cu tezaurele din Transilvania descoperite la Cluj-Napoca⁵² (piese emise între anii 1763–1846), Bărboși⁵³ (piese emise între anii 1763–1848), Rîciu⁵⁴ (cu piese emise între anii 1765–1856) și tezaurul descoperit în Moldova la Somușca⁵⁵ (cu piese emise între anii 1764–1847). Pot fi amintite, de asemenea, tezaurele monetare ce conțin pe lângă alte nominale mai vechi și piese de 20 de creițari, precum cel de la Geoagiu⁵⁶ (cu piese emise între anii 1661–1789), Cămpeni⁵⁷ (cu piese emise între anii 1661–1795) și Cotu⁵⁸ (cu piese emise între anii 1764–1818), însă, așa cum se observă, cu *terminus post quem* sfârșitul secolui al XVIII-lea sau primele două decenii ale secolului al XIX-lea.

Ultima emisiune monetară prezentă în tezaurul de la Șimleu Silvaniei datează din anul 1840. Piesa prezintă evidente urme de uzură (circulație), ceea ce ar putea sugera probabilitatea ca tezaurul să fi fost pus la adăpost în contextul tulburărilor create de evenimentele de la 1848. Însă, la fel de bine ar putea exista și alte motive care au dus la ascunderea și apoi nerecuperarea în epocă a tezaurului.

BIBLIOGRAFIE:

- AMK – Austria Münzkatalog-Münzen ab 1780 mit banknoten ab 1759, Wien, 2011.
- Artimon 1983 – Alexandru Artimon, *Un tezaur monetar din secolele XVII-XIX descoperit la Somușca-Cleja (jud. Bacău)*, în *Carpica*, XV, 1983, pp. 169–182.
- Butnariu 1994 – Viorel M. Butnariu, *Emitenți și emisiuni monetare: Imperiul Romano-German*, în Viorel M. Butnariu (coord.), *Tezaure din muzeele orașului Chișinău, secolele XVI-XVIII*, Editura Universitas, Chișinău, 1994, pp. 70–99.
- Butnariu, Vilcu 2013 – Viorel M. Butnariu, Aurel Vilcu, *Tezaure din Moldova. Secolele XIV-XIX*, Editura Stef, Iași, 2013.
- Chirilă, Gudea, Lazăr, Zriny 1980 – Eugen Chirilă, Nicolae Gudea, Valeriu Lazăr, Andrei Zrinyi, *Tezaurul monetar de la Bărboși, sec. XVIII-XIX*, în *Tezaure și descoperiri monetare din Județul Mureș*, Târgu Mureș, 1980, pp. 139–148.
- Chirilă, Gudea, Lazăr, Zriny 1980 – Eugen Chirilă, Nicolae Gudea, Valeriu Lazăr, Andrei Zrinyi, *Al doilea tezaur monetar de la Rîciu, sec. XVIII-XIX*, în *Tezaure și descoperiri monetare din Județul Mureș*, Târgu Mureș, 1980, pp. 149–150.
- Chirilă, Gudea, Lazăr, Zriny 1980 – Eugen Chirilă, Nicolae Gudea, Valeriu Lazăr, Andrei Zrinyi, *Tezaurul monetar de la Reghin, sec. XIX-XX*, în *Tezaure și descoperiri monetare din Județul Mureș*, Târgu Mureș, 1980, pp. 151–154.
- Chirilă, Musca 1986 – Eugen Chiriță, Elena Musca, *Două tezaure monetare din Muzeul de Istorie și Artă din Zalău*, în *Acta Musei Porolissensis*, X, 1986, pp. 229–234.
- Ene 2002 – Camelia Ene, *Comercianți, comerț și prețuri în București (sf. sec. al XVIII-lea – sf. sec. al XIX-lea)*, în *Materiale de Istorie și Muzeografie*, XVI, 2002, pp. 106–112.
- Herinek 1970 – Ludwig Herinek, *Österreichische Münzprägungen von 1740–1969*, Wien, 1970.
- Huszár 1979 – Lajos Huszár, *Münzkatalog Ungarn: von 1000 bis heute*, München, Battenberg, 1979.
- Iliescu 1970 – Octavian Iliescu, *Moneda în România (491–1864)*, Editura Meridiane, București, 1970.
- Irimescu-Sofroni 1968 – Rodica Irimescu-Sofroni, *Tezaurul feudal din secolul XVII-XVIII de la Geoagiu*, în *Sargetia*, V, 1968, pp. 165–179.
- Kellner 1956 – Hans-Jörg Kellner, *Die Münzen der freien Reichsstadt Nürnberg. Teil II: Die Silbermünzen*, în *Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte*, Band 7, 1956, pp. 139–249.
- Pap, Matei 1980 – Francisc Pap, Ștefan Matei, *Un tezaur monetar din secolul XVIII-XIX, găsit la Cluj-Napoca*, în *Acta Musei Napocensis*, XVII, 1980, pp. 553–566.
- Smaranda 1976–1980 – Aurică Smaranda, *In Memoriam George Buzdugan (1902–1980)*, în *Buletinul Societății Numismatice Române*, LXX-LXXIV, 1976–1980, pp. 735–736.
- Wollmann Volker – Wolmann Volker, *Din activitatea monetăriei de la Alba Iulia, de la începutul veacului al XVIII-lea până în anul 1871*, în *Apvlm*, XLIX, Series Historia & Patrimonium, 2012, pp. 17–146.

⁵² Pap, Matei 1980, p. 553.

⁵³ Chirilă, Gudea, Lazăr, Zrinyi 1980, p. 148.

⁵⁴ Chirilă, Gudea, Lazăr, Zrinyi 1980, pp. 149–150.

⁵⁵ Artimon 1983, p. 169.

⁵⁶ Irimescu-Sofroni 1968, p. 177.

⁵⁷ Chirilă, Musca 1986, p. 229–232.

⁵⁸ Butnariu, Vilcu 2013, p. 27.

Nr. 1.

Nr. 2.

Nr. 3.

Nr. 4.

Nr. 5.

Nr. 6.

Nr. 7.

Nr. 8.

Planșa nr. I.

Nr. 9.

Nr. 10.

Nr. 11.

Nr. 12.

Nr. 13.

Nr. 14.

Nr. 15.

Nr. 16.

Planșa nr. II.

Nr. 17.

Nr. 18.

Nr. 19.

Nr. 20.

Nr. 21.

Nr. 22.

Nr. 23.

Nr. 24.

Planşa nr. III.

The reverse of the 1909-S Barber Dime features the Union Shield, a shield with thirteen stars and stripes, surrounded by a laurel wreath. The inscription "ONE DIME" is visible at the top, and "LIBERTY" is at the bottom. The mint mark "S" is located at the bottom right.

— 206 —